

ปัญหาทางจริยธรรมที่เกี่ยวกับวิธีการทำสงคราม

ปัญหาโต้แย้งทางศีลธรรมที่มักเกิดขึ้นในระหว่างที่สงครามกำลังดำเนินไปนั้นก็เนื่องมาจากข้ออ้างเรื่องความจำเป็นทางทหารหรือทางยุทธศาสตร์ตลอดจนเรื่องผลประโยชน์ของประเทศ ซึ่งมีใจแค่ว่าเพียงเพื่อให้ได้ชัยชนะและเพื่อเป็นการยุติสงครามลงโดยเร็วเท่านั้น แต่ยังคงรวมไปถึงเพื่อมิให้เป็นการสิ้นเปลืองเวลา ชีวิตและทรัพย์สิน ข้ออ้างเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาโต้แย้งเกี่ยวกับวิธีการทำสงครามก็คือ บุคคลฐานะใดที่ควรยอมให้ถูกสังหารได้ และบุคคลฐานะใดที่สมควรได้รับการยกเว้น เราจะแยกฐานะของบุคคลอย่างไร มีหลักเกณฑ์อะไรที่จะกำหนดความแตกต่างของบุคคลในยามสงคราม และมีเหตุผลอะไรมาตัดสินว่าคนหนึ่งถูกสังหารได้แต่อีกคนควรได้รับการยกเว้น ทั้งนี้ก็เพราะการทำสงครามสมัยใหม่ต่างจากการทำสงครามในอดีตซึ่งสามารถแยกได้อย่างชัดเจนว่าใครคือทหารที่ทำกรสู้รบและใครคือประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้อง แต่การทำสงครามสมัยใหม่ผู้เข้าร่วมทำการรบมิใช่เพียงทหารเท่านั้น แต่ยังคงรวมไปถึงพลเรือนที่ทำหน้าที่ค้ำจุนการให้การสนับสนุนการรบอื่น ๆ อีก และถึงแม้ว่าจะสามารถแยกฐานะของบุคคลในยามสงครามได้ในระดับหนึ่ง แต่บุคคลที่ได้รับการพิจารณาจากจากการถูกสังหารก็หาใช่ว่าจะรอดพ้นจากการถูกสังหารได้อย่างจริง ๆ ไม่ เพราะหากพิจารณาถึงเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ของการโจมตีทางทหารหรือสมรภูมิในการสู้รบมิได้จำกัดขอบเขตไว้อย่างแน่นอนเหมือนดังแต่ก่อน เช่น กลางทะเลทราย ทะเล ทามป่าเขา ฐานทัพ หรือที่ตั้งทางทหารอื่น ๆ แต่สมรภูมิหรือเป้าหมายของการโจมตีทางทหารอาจเป็นหมู่บ้าน ใจกลางเมือง สถานพยาบาล ที่มีประชาชนผู้บริสุทธิ์อาศัยอยู่ด้วย รวมทั้งการโจมตีสถานที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ การเกษตรกรรม และระบบการคมนาคมขนส่งต่าง ๆ

นอกจากนี้อาวุธที่ใช้ยังแตกต่างไปจากเดิม ความร้ายแรงของอาวุธทำลาย เช่น อาวุธนิวเคลียร์ ขีปนาวุธ ระเบิดทำลายต่าง ๆ รวมไปถึงการใช้เชื้อโรคและ

สารเคมี เป็นต้น อาจสังหารชีวิตของผู้คนตลอดจนทำลายทรัพย์สินต่าง ๆ เสียหายอย่างมากโดยไม่สามารถแยกฐานะ ของบุคคลหรือเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ใดแน่นอน ประเด็นเหล่านี้เป็นปัญหาที่นำไปสู่การโต้แย้งกันอย่างกว้างขวางในแง่จริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิธีการในการทำสงคราม

5.1 การแยกฐานะของบุคคลในยามสงคราม

ความจำเป็นในการแยกความแตกต่างทางฐานะของบุคคลในยามสงคราม ก็เพื่อจะให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่แตกต่างกันต่อบุคคลที่มีฐานะแตกต่างกันในยามสงคราม แม้ว่าในการทำสงครามจะเป็นการทำสงครามระหว่างประเทศต่อประเทศก็ตาม แต่มีใ้หมายความว่าคนทุกคนในประเทศที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกันจะต้องมีฐานะทางศีลธรรมที่เท่ากัน ในความหมายที่ว่าทุกคนคือผู้กระทำสงครามและตกเป็นเป้าหมายของการโจมตีโดยไม่มี การแบ่งแยก เพราะนั่นเท่ากับว่าเราไม่สามารถมองเห็นความแตกต่างระหว่างการยิง ทหารที่ยิงมาที่เรากับการยิงเด็กที่ไม่อาจป้องกันตนเองได้ซึ่งเป็นสมาชิกของประเทศเดียวกันกับทหาร ดังนั้น จึงจำเป็นต้องหาหลักศีลธรรมบางอย่างที่จะสามารถอ้างเพื่อแยกความแตกต่างทางฐานะของบุคคลในยามสงคราม โดยกำหนดว่าใครคือผู้ที่ควรยอมให้ถูกสังหารได้และใครคือผู้ที่สมควรได้รับการยกเว้น

อย่างไรก็ตามการแยกฐานะของบุคคลในสงครามจะไม่มีปัญหามากนักสำหรับ ฐานะของบุคคลประเภทที่ทำการสู้รบโดยตรง ซึ่งได้แก่ทหารที่สวมเครื่องแบบ ถืออาวุธ โดยได้รับการฝึกและพร้อมเสมอในการต่อสู้ ดังนั้น ในการเผชิญหน้ากันของทหารทั้งสอง ฝ่าย ต่างก็พร้อมที่จะเป็นผู้สังหารและเป็นผู้ถูกสังหารได้ตลอดเวลา กระนั้นก็ตาม ใน บางเงื่อนไข บางสถานการณ์ แม้ว่าบุคคลนั้นจะเป็นทหารที่ทำการรบโดยตรงแต่ก็อาจ ได้รับการยกเว้น เช่น ทหารที่บาดเจ็บ ปราศจากอาวุธ หรือตกเป็นเชลย เพราะ สถานการณ์ของการเผชิญหน้ากันอย่างศัตรูได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว บุคคลในฐานะเช่นนี้ไม่ อาจกระทำการใด ๆ ที่จะป็นอันตรายใดโดยตรงอีกต่อไป การพิจารณาฐานะของบุคคล เหล่านี้จึงต้องพิจารณาในฐานะที่เราเป็นมนุษย์คนหนึ่งซึ่งมีสิทธิในชีวิตเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ จึงควรได้รับการยกเว้นจากการถูกสังหารหรือการทรมานใด ๆ

ส่วนฐานะของบุคคลที่ค่อนข้างเป็นปัญหาโต้แย้งก็คือบุคคลที่ไม่ใช่ทหารแต่เป็นพลเรือนที่ปฏิบัติกรบางอย่างในลักษณะให้การสนับสนุนกิจการทางทหารหรือเกี่ยวข้องกับกิจกรรมในการสู้รบ เช่น ช่างเทคนิค คนงานในโรงงานสรรพาวุธ ผู้ขับที่ยานพาหนะขนส่งยุทธปัจจัย ตลอดจนบุคคลในคณะรัฐบาลซึ่งรับผิดชอบนโยบายและการตัดสินใจ บุคคลเหล่านี้ควรจัดอยู่ในกลุ่มคนประเภทเดียวกับทหารที่ทำการรบและควรยอมให้ถูกสังหารได้หรือไม่ ถ้าเช่นนั้นบุคคลที่มีอาชีพเกษตรกรรม คนงานในโรงงานผลิตรถยนต์ เสื้อผ้า อาหาร ก็ล้วนเป็นปัจจัยที่จำเป็นทางทหารทั้งสิ้น ประชาชนพลเรือนฐานะและอาชีพอื่น ๆ ก็เช่นกันจะถือว่าเป็นบุคคลประเภทเดียวกับทหารหรือไม่

เพื่อสะดวกต่อการกำหนดฐานะของบุคคลในยามสงคราม กรณีที่ฐานะของบุคคลยังเป็นปัญหาถกเถียงกันในทางศีลธรรมนอกเหนือจากฐานะของทหารที่ทำหน้าที่รบโดยตรงจึงอาจแยกฐานะของบุคคลออกเป็นสองประเภทคือ ผู้สนับสนุนการรบ (combatant) และผู้ไม่สนับสนุนการรบ (noncombatant) เจฟฟรีย์ เมอफी (Jeffrie Murphy) ได้ให้ความหมายไว้ว่า

ผู้สนับสนุนการรบก็คือบรรดาผู้ซึ่งสมควรได้รับการเชื่อว่าพวกเขาเหล่านั้นเขาไปพิ้วพิ้วในความพยายามที่มุ่งทำลายศัตรู ผู้ไม่สนับสนุนการรบคือ บรรดาผู้ซึ่งไม่สมควรได้รับการเชื่อว่าพวกเขามีการปฏิบัติการเช่นนั้น (15: 536)

ถ้าถือเอาตามความหมายดังกล่าวข้างต้น หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อแบ่งแยกผู้สนับสนุนการรบและผู้ไม่สนับสนุนการรบก็คือการพิจารณาว่าใครกระทำกิจกรรมอะไร ถ้ากิจกรรมนั้น ๆ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสงครามโดยตรงก็ถือว่าบุคคลผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการรบ ผู้ที่ไม่สนับสนุนการรบก็คือพลเรือนผู้ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องอย่างจริงจังในการปฏิบัติการทางทหาร โจเซฟ แมคเคนนา เห็นว่า

สำหรับสงครามที่ยุติธรรมอาจถือว่าถูกต้องที่จะสังหารทหารของฝ่ายศัตรู และพลเรือนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ให้การสนับสนุนคานการส่งกำลังบำรุง อย่างเช่น โรงงานสรรพาวุธและการขนส่งอาวุธยุทธปัจจัย เพราะพวกนี้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ยุติธรรมของรัฐฝ่ายตรง

ข้ามอย่างแท้จริง พวกเขาเป็น "ผู้คิด"..... อย่างไรก็ตาม
ผู้ไม่สนับสนุนการรบบยังคงมีอยู่เป็นจำนวนมากมาย คนเหล่านี้เป็น
"ผู้บริสุทธิ์" และไม่มีใครปฏิบัติกรอันรุนแรงใดๆ เหมือนอย่างกับ
เพื่อนร่วมชาติของเขาที่เกี่ยวข้องกับการสู้รบโดยใกล้ชิด (11:388-389)

จะเห็นได้ว่าแม้อพลเรือนที่ไม่ได้ทำการสู้รบโดยตรงเหมือนทหาร แต่ก็เป็นผู้
สนับสนุนการรบ จึงอาจถูกสังหารได้เช่นเดียวกับผู้ที่มิใช่ฐานะเช่นเดียวกับทหาร ทั้งนี้
ก็เพราะกิจกรรมที่บุคคลเหล่านี้กระทำมีลักษณะของการให้การสนับสนุนการทำสงคราม
โดยตรง เราคงไม่อาจกล่าวอ้างได้ว่า กิจกรรมที่คนงานในโรงงานผลิตอาวุธกระทำ
ไปนั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องของการสังหารโดยบังเอิญ อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าสงครามนั้น ๆ
จะยุติธรรมหรืออยุติธรรม ยังคงมีบุคคลอีกประเภทหนึ่งที่สมควรได้รับการยกเว้นจาก
การถูกสังหาร ก็คือประชาชนโดยทั่วไปซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ในความหมายที่ว่าไม่ได้เกี่ยว
ข้องกับกิจกรรมอันเป็นการสนับสนุนการทำสงครามโดยตรง ถึงแม้ว่าบุคคลเหล่านี้จะ
เป็นประชาชนของประเทศที่ทำการสังหารอยุติธรรมก็ตาม ดังที่ ไมเคิล วอลเซอร์
(Michael Walzer) กล่าวว่

ในยามที่มีความจำเป็นทางทหารนั้น คนงานในโรงงานผลิตรถถัง
อาจถูกโจมตีและถูกสังหารได้ แต่คนงานในโรงงานผลิตอาหารไม่
ควรถูกโจมตี และไม่ควรถูกสังหาร คนงานประเภทแรกอาจเปรียบ
ได้บางอย่างเพียงบางส่วนว่าเป็นพวกเดียวกับฝ่ายทหาร ทั้งนี้เพราะวาคน
กลุ่มนี้ไม่ได้ถืออาวุธ ไม่พร้อมที่จะต่อสู้เช่นเดียวกับทหาร ฉะนั้นคน
กลุ่มนี้อาจถูกโจมตีได้เฉพาะแต่เวลาที่พวกเขาอยู่ในโรงงานเท่านั้น
(ไม่ใช่ในขณะที่พวกเขาอยู่ที่บ้าน) อันเป็นเวลาทีบุคคลเหล่านี้มีความ
เกี่ยวข้องอย่างจริงจังในกิจกรรมซึ่งคุกคามและเป็นอันตรายต่อฝ่าย
ศัตรู ส่วนคนงานประเภทหลังนั้นแตกต่างกับฝ่ายทหารถึงแม้ว่าพวกเขา
ผลิตเพียงอาหารที่ไซแบ่งปันให้กับเหล่าทหารก็ไม่มีลักษณะการเกี่ยวข้องของ
ในทำนองเดียวกับคนงานประเภทแรก คนงานผลิตอาหารก็เหมือนกับ
คนงานที่ผลิตอุปกรณ์เครื่องใช้ทางการแพทย์ เสื้อผ้า หรืออื่น ๆ ซึ่งม
ความจำเป็นควยกันในแบบต่าง ๆ ทั้งในยามสันติและในยามสงคราม
ดังนั้นพวกเขาจึงควรปลอดจากการถูกโจมตีโดยผู้ถืออาวุธเขาเป็นเหมือน
ประชาชนพลเรือนอื่น ๆ ซึ่งเราเรียกคนเหล่านี้ว่าประชาชนผู้บริสุทธิ์
(16: 146)

หลักเกณฑ์ ไมเคิล วอลเชอร์ ใช้ก็คือการพิจารณาว่าบุคคลเหล่านั้นผลิตสิ่งจำเป็นต่อทหาร "เพื่อการสู้รบ" หรือว่าผลิตสิ่งจำเป็นต่อทหาร "เพื่อการดำรงชีวิต" ถ้ากิจกรรมหรือการผลิตเป็นไปเพื่อการดำรงชีวิตของทหารในฐานะที่เป็นมนุษย์ อย่างเช่นชามและผู้ผลิตอาหารอื่น ๆ ตลอดจนบุคลากรทางการแพทย์ซึ่งภารกิจของบุคคลเหล่านี้เป็นไปเพื่อตอบสนองความจำเป็นของมนุษย์ไทยทั่วไป มิใช่เจาะจงกับความจำเป็นของทหารที่ทำการรบซึ่งเป็นเพื่อนร่วมชาติของเขาเท่านั้น และถึงแม้ว่าความอยู่รอดในฐานะของมนุษย์จะเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพในฐานะของทหารก็ตาม เขาก็ควรจะได้รับพิจารณาในฐานะของประชาชนผู้บริสุทธิ์ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรบ

การแยกความแตกต่างระหว่างผู้สนับสนุนการรบกับผู้ไม่สนับสนุนการรบจะมีผลต่อการปฏิบัติต่อบุคคลทั้งสองประเภทในวิถีทางที่แตกต่างกัน โดยถือว่าผู้สนับสนุนการรบเป็นผู้ผิด (guilty combatant) เพราะมีลักษณะของการกระทำที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางทหารหรือสงครามโดยตรง จึงยอมให้ถูกสังหารได้ในยามสงคราม ส่วนผู้ไม่สนับสนุนการรบเป็นผู้บริสุทธิ์ (innocent noncombatant) เพราะลักษณะของการกระทำของบุคคลเหล่านี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางทหารหรือสงครามโดยตรง จึงควรได้รับการยกเว้นจากการถูกสังหารหรือการกระทำใด ๆ ในยามสงครามอันจะส่งผลกระทบต่อบุคคลเหล่านี้ ซึ่งการแบ่งแยกฐานะของบุคคลดังกล่าวเป็นการพิจารณาถึงลักษณะของกิจกรรมที่บุคคลผู้นั้นกระทำ เพื่อเป็นเกณฑ์กำหนดว่าใครอยู่ในฐานะใดซึ่งเป็นการกำหนดอย่างกว้าง ๆ แต่ก็อาจเป็นไปได้ว่าบุคคลที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการรบโดยตรง เช่นคนงานในโรงงานสรรพาวุธหรือทหารที่ถูกเกณฑ์เข้าร่วมกองทัพ บุคคลเหล่านี้คือผู้สนับสนุนการรบและเป็นผู้ผิดตามการพิจารณาขั้นต้น แต่คนเหล่านี้อาจไม่มีเจตนาใด ๆ เลยสำหรับการให้การสนับสนุนสงคราม เขาอาจถูกเกณฑ์และเข้าสู่สมรภูมิโดยไม่มี ความสมัครใจ และอาจไม่ทราบด้วยซ้ำว่าเขากระทำสงครามทำไม เพื่ออะไร ส่วนพลเรือนที่รวมในคณะรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐแม้ว่าจะไม่มีกิจกรรมอันเป็นการสนับสนุนการรบโดยเค้นชั้นนั้น เราจะถือว่าบุคคลประเภทหลังนี้เป็นผู้บริสุทธิ์ด้วยหรือ ถึงแม้ว่าจะมีความยุ่งยากในการจัดลำดับฐานะของบุคคลจากเจ้าหน้าที่ระดับสูงฝ่ายพลเรือนของรัฐบาลไปจนถึงคนขับรถบรรทุกขนพุ่มพวจั๊ยไปยังชายแดน รวมถึงการพิสูจน์ถึงเจตนา

ของบุคคลเพื่อการแบ่งแยกฐานะของบุคคลในยามสงครามด้วยก็ตาม แต่ก็ยังถือได้ว่า ประเทศที่ทำการสงครามยังคงประกอบด้วยประชาชนจำนวนมากที่สามารถพิสูจน์ได้ว่า อยู่ในประเภทเดียวกันกับผู้ไม่สนับสนุนการรบ คนจำนวนมากเหล่านี้ยังคงเป็นผู้บริสุทธิ์ และไม่ควรตกเป็นเป้าหมายของการโจมตีหรือถูกสังหารในยามสงคราม ดังที่ บอร์จ มาฟโรดส์ (George Mavrodes) กล่าววว่า

มีประชาชนผู้ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับกิจการปฏิบัติทางทหาร และ กิจกรรมของพวกเขาไม่ได้สัมพันธ์โดยตรงและอย่างใกล้ชิดกับการ ทำสงคราม บางทีอาจกล่าวได้ว่าตามบุคคลเกี่ยวของเฉพาะกิจกรรม บางชนิดซึ่งจะยังคงดำเนินต่อไป ถึงแม้ว่าประเทศจะไม่อยู่ในยาม สงคราม (หรือเตรียมพร้อมทำสงคราม) บุคคลเช่นนี้ถือได้ว่าเป็น ผู้ไม่สนับสนุนการรบ โดยทั่วไปแล้ว ขาวนา ครู พยาบาล คนขับเพลิง คนค้าขาย แมฆาน กวี เด็ก ๆ และอื่น ๆ เป็นผู้ ไม่สนับสนุนการรบ (17: 118)

5.2 ประเด็นโต้แย้งเกี่ยวกับการสังหารพลเรือนผู้บริสุทธิ์ในสงคราม

แม้ว่าจะสามารถแยกความแตกต่างทางฐานะของบุคคลในสงครามได้ในระดับ หนึ่งโดยถือว่าผู้ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับในการทำสงครามโดยตรงเป็นผู้ที่ควรได้รับการยกเว้น จากการถูกโจมตีหรือสังหาร เพราะคนเหล่านี้เป็นผู้บริสุทธิ์ ส่วนทหารและพลเรือนที่ มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับสงครามโดยตรงอาจยอมให้ถูกสังหารได้

กระนั้นก็ตามมีทัศนะไม่เห็นด้วยกับทัศนะดังกล่าวที่ว่าพลเรือนผู้บริสุทธิ์ควรได้ รับการยกเว้นจากการถูกสังหารในยามสงคราม ทั้งนี้ด้วยเหตุผลว่าในบางเงื่อนไข บางสถานการณ์ การสังหารพลเรือนผู้บริสุทธิ์อาจยอมรับได้ในทางศีลธรรม โดย อาศัยข้ออ้างจากหลักประโยชน์นิยมและหลักทวีผล (the principle of double effects)

หลักประโยชน์นิยมที่สำคัญประการหนึ่งก็คือการถือเอาผลของการกระทำเป็น เครื่องตัดสินว่าการกระทำใดถูกหรือผิด พวกประโยชน์นิยมเห็นว่าการกระทำในสงคราม เช่น การสังหารพลเรือนผู้บริสุทธิ์อาจยอมรับได้หากพิจารณาจากหลักที่ว่า ถ้าการ

กระทำใตจะก่อให้เกิดผลดีมากที่สุดและเกิดผลชั่วน้อยที่สุด และหากจำเป็นต้องป้องกันมิให้เกิดผลชั่วที่มากกว่า โดยกระทำในสิ่งที่จะส่งผลชั่วน้อยกว่าแล้วก็ให้เลือกผลชั่วที่น้อยกว่า โดยผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นประโยชน์มากพอสำหรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะการทำสงครามมีหลายรูปแบบและด้วยจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันเช่น การทำสงครามเพื่อรุกราน เพื่อแสวงหาอาณานิคม แสวงหาอำนาจและความยิ่งใหญ่เหนือรัฐอื่น คังนั้นถ้าวิธีการใดที่ช่วยหยุดยั้งการปฏิบัติการของสงครามอยู่คิธรรมของฝ่ายศัตรูเพื่อประโยชน์สุขของคนโดยส่วนรวมย่อมเป็นสิ่งที่สามารถยอมรับได้เช่น การทิ้งระเบิดทำลายที่มั่นทางทหารซึ่งผู้บริสุทธิ์อาจต้องเสียชีวิตบ้าง แต่เพื่อเป็นการยุติศึกโดยเร็วและจะได้มีท้องสูญเสียชีวิตของผู้คนจำนวนมาก

หลักการที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ใช้อ้างสนับสนุนการกระทำที่ว่าการสังหารพลเรือนผู้บริสุทธิ์ในสงครามสามารถยอมรับได้ในทางศีลธรรมก็คือหลักทวิผล โดยมีหลักอยู่ว่า ผลข้างเคียงที่ไม่มีเจตนามุ่งหมายสามารถยอมรับได้ ถึงแม้ว่าจะสังเกตเห็นผลนั้นก่อนแล้วก็ตาม ทั้งนี้เจตนาอันต้องคิดในตัวเองและสิ่งชั่วที่ยอมรับได้นั้นต้องได้สัดส่วนกับประโยชน์ที่มุ่งหมาย (18: 6)

ตามหลักทวิผลจะเห็นได้ว่าการกระทำที่เกิดจากเจตนาอันหนึ่งก่อให้เกิดผลสองประการคือ ผลดีและผลชั่ว ซึ่งผลดีนั้นเกิดจากเจตนาที่ตีประการเดียวของผู้กระทำคือเจตนาที่จะโจมตีหรือสังหารทหารของฝ่ายศัตรูในฐานะที่เป็นเป้าหมายของการกระทำหรือในฐานะที่เป็นวิถีไปสู่เป้าหมายอื่น ผลที่เกิดขึ้นโดยตรงจากเจตนาดังกล่าวเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ในทางศีลธรรม ส่วนผลชั่วนั้นก็คือการบาดเจ็บและสูญเสียชีวิตของพลเรือนผู้บริสุทธิ์ซึ่งไม่ไคมีเจตนาโดยตรงและไม่ใช่ทั้งเป้าหมายหรือวิถีไปสู่เป้าหมายใด แต่เป็นผลข้างเคียงที่เกิดจากเจตนาที่ตีเพียงประการเดียวคือเจตนาที่จะโจมตีหรือสังหารทหารของฝ่ายศัตรู ซึ่งผลชั่วที่เกิดขึ้นในฐานะที่เป็นผลข้างเคียงจากการกระทำดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่สามารถยอมรับได้คล้ายเช่นกัน แม้ว่าผู้กระทำจะคาดการณล่วงหน้าไคว่าผลชั่วนั้นอาจเกิดขึ้นไคจากการกระทำของตน แต่ผลดีที่มุ่งหวังนั้นจะต้องมากพออย่างไคสัดส่วนกับผลชั่วที่อาจเกิดขึ้นตามมา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งผลชั่วที่เกิดขึ้นโดยไม่มีเจตนาอันต้องไม่มากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผลดีที่จะไครับจากการกระทำโดยเจตนา

เหตุผลของฝ่ายประโยชน์นิยมและหลักทิวคังกล่าวข้างต้นที่สนับสนุนว่าการ
สังหารพลเรือนผู้บริสุทธิ์สามารถยอมรับได้นั้นเป็นเหตุผลที่ควรได้รับการพิจารณาอย่าง
รอบคอบก่อนนำเอาหลักการดังกล่าวไปใช้เป็นข้ออ้างสนับสนุนสำหรับการกระทำใด ๆ
ในสงคราม

ฝ่ายสัมบูรณ์นิยม (absolutism) เห็นว่าการทำสงครามอย่างยุติธรรม
ได้แก่การใช้อาวุธโจมตีเป้าหมายทางทหารหรือการกระทำอื่นใดก็ตามอันอาจเป็นเหตุให้
ผู้บริสุทธิ์ต้องบาดเจ็บหรือถึงแก่ชีวิตแล้วเป็นความผิดทางศีลธรรมโดยเด็ดขาดไม่ว่าการ
กระทำนั้นจะเพื่อเป้าหมายที่อื่นใดก็ตาม ผู้ที่สนับสนุนทัศนะแบบสัมบูรณ์นิยม ได้แก่
โทมัส เนเกล (Thomas Nagel) เขากล่าวว่า

นโยบายโจมตีประชาชนพลเรือนเพื่อทำให้ฝ่ายศัตรูยอมจำนนหรือ
เพื่อเป็นการทำลายขวัญของฝ่ายศัตรูนั้น ดูเหมือนว่าเป็นที่ยอมรับกัน
อย่างกว้างขวางในโลกที่มีอารยธรรมและยังคงเป็นที่ยอมรับกันอยู่
อย่างน้อยที่สุดตามผลประโยชน์ที่จะได้รับนั้นสูงพอ นโยบายดังกล่าว
ได้ให้การตัดสินใจทางศีลธรรมที่ว่า การสังหารผู้ไม่สนับสนุนการรบ
(ผู้หญิง เด็ก คนชรา) โดยจงใจเป็นสิ่งที่สามารถยอมรับได้ ถ้า
สามารถได้รับประโยชน์ที่เพียงพอจากการกระทำดังกล่าว ทั้งนี้สืบ
เนื่องมาจากทัศนคติที่ว่าวิธีการ (means) ใดๆ ก็ตามจะ
สามารถอ้างขอสนับสนุนโดยวิธีการอันนั้นนำไปสู่เป้าหมาย (end)
ที่มีคุณค่าอย่างเพียงพอ

ทัศนคติดังกล่าวเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดไม่เพียงแต่ในระบบอาวุธ
ยุทโธปกรณ์อันน่าสะพรึงพรึงที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังเห็นได้
ในการปฏิบัติการณ์แต่ละวันของสงครามจำกัดเขตในอินโดจีนอีกด้วย
เช่น อำนาจการทำลายอย่างไม่จำแนกของอาวุธทอสูบุคคล ระเบิด
นาปาล์ม การทิ้งระเบิดโจมตีทางอากาศ การทารุณต่อเชลย การ
อพยพเคลื่อนย้ายพลเรือนจำนวนมาก การทำลายพืชพันธุ์ธัญญาหาร
และอื่น ๆ ซึ่งพวกสัมบูรณ์นิยมคัดค้านเรื่องนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า การ
กระทำบางกรณีไม่อาจอ้างเหตุผลสนับสนุนได้ไม่ว่าผลของการกระทำ
นั้นจะเป็นประการใดก็ตาม ในบรรดาการกระทำเหล่านั้นนั้นคือ
ฆาตกรรมซึ่งหมายถึงการจงใจสังหารผู้ที่ไม่มุ่งทำร้ายใคร ได้แก่ ผู้
ที่เป็นพลเรือน เชลยศึกและบุคลากรทางการแพทย์ (19: 7-8)

ทัศนคติของฝ่ายสัมพันธมิตรนิยมต้องการโต้แย้งการนำเอาหลักการของประโยชน์นิยมไปใช้อย่างตรงไปตรงมาของฝ่ายทหารและรัฐบาลโดยใช้ข้ออ้างเรื่อง "ผลประโยชน์ของประเทศ" และ "ความจำเป็นทางทหาร" โดยไม่คำนึงถึงข้อจำกัดในการใช้หลักการดังกล่าวโดยเฉพาะปัญหาเรื่องการคำนวณประโยชน์ตามหลักของประโยชน์นิยมหากปล่อยให้รัฐบาลหรือฝ่ายทหารเป็นผู้คำนวณเรื่องประโยชน์แล้ว ย่อมคำนวณโดยคำนึงถึงประโยชน์ของฝ่ายตนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ข้อห้ามทางศีลธรรมโดยเด็ดขาดตามทัศนะของฝ่ายสัมพันธมิตรก็คือการห้ามสังหารหรือสร้างความเสียหายต่อบุคคลบางกลุ่ม บางประเภทและห้ามใช้อาวุธสงครามที่มีอำนาจร้ายแรง ตลอดจนการกำหนดเป้าหมายเพื่อการโจมตีทางทหารที่จะส่งผลกระทบต่อบุคคลดังกล่าวแม้จะมีเหตุผลในการทำสงครามที่ยุติธรรมก็ตาม แต่มีอาจเป็นข้ออ้างสนับสนุนให้การกระทำดังกล่าวเป็นการทำสงครามอย่างยุติธรรมไปได้

เหตุผลอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับการห้ามสังหารผู้บริสุทธิ์ในสงครามโดยเด็ดขาดก็คือการอ้างเรื่องความเป็นปฏิปักษ์ (Hostility) ความเป็นปฏิปักษ์เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ส่วนตัวและจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายของมัน กล่าวคือ ในยามปกติหากเราเป็นปฏิปักษ์หรือเป็นศัตรูกับใครคนใดคนหนึ่งเป็นการส่วนตัว เป้าหมายของการเป็นปฏิปักษ์ของเราก็คือบุคคลคนนั้น ทั้งนี้ย่อมไม่รวมไปถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องเช่นบุตรและภรรยาของบุคคลผู้นั้นด้วย ท่านเองก็เกี่ยวกับสถานการณ์ของการทำสงครามซึ่งจะต้องมีบุคคลกลุ่มหนึ่งหรือบุคคลบางประเภทที่ไม่ตกเป็นเป้าหมายของการโจมตีในฐานะของศัตรู เขาเป็นผู้บริสุทธิ์ที่เกิดมาในฐานะของพลเมืองของประเทศนั้น ๆ ทั้งทัศนคติของ ไมเคิล วอลเชอร์ ที่ว่า

กองทัพที่ทำสงครามต่อต้านการรุกรานสามารถละเมิดบรรณภาพแห่งคินแคนและอธิปไตยทางการเมืองของรัฐผู้รุกรานได้ แต่ทหารไมอาจละเมิดชีวิตและเสรีภาพของพลเรือนฝ่ายศัตรู... ซึ่งถือว่าพวกเขา คือผู้ชายและผู้หญิงพร้อมด้วยสิทธิ และควยเหตุนี้พวกเขาจึงไมอาจถูกใช้เพื่อเป้าหมายทางทหาร ถึงแม้ว่าจะเป็นเป้าหมายที่มีความถูกต้องก็ตาม (16: 137)

ท่านเองเกี่ยวกับข้ออ้างเรื่องหลักการป้องกันตนเอง (the principle of self-defense) ซึ่ง โรเบิร์ต ฟูลินไวเดอร์ (Robert Fullinwider) ใช้เป็นข้ออ้างเพื่อพิสูจน์ว่าการฆ่าพลเรือนผู้บริสุทธิ์ในสงครามไม่อาจยอมให้กระทำได้ ทั้งนี้ก็เพราะการอ้างข้อสนับสนุนเพื่อฆ่าคนบางคนได้โดยอาศัยข้อเท็จจริงที่ว่าบุคคลผู้นั้นเป็น "ตัวการ" โดยตรงที่คุกคามต่อชีวิตของคนบางคนเท่านั้น เราไม่อาจหาข้ออ้างเพื่อสนับสนุนการฆ่าคนอื่น ๆ ง่าย ๆ ง่าย ๆ ถึงแม้ว่าคนเหล่านั้นจะเป็นผู้ให้การสนับสนุนให้ตัวการสังหารเรา ซึ่งคนเหล่านั้นถือว่าเป็นผู้ได้รับการยกเว้นตามหลักการป้องกันตนเอง ผู้ที่จะถูกเราฆ่าได้ก็คือ ตัวการที่กำลังคุกคามต่อชีวิตของเราโดยตรงซึ่งถือว่าเป็นผู้ผิดเท่านั้น เราทราบดีว่า

แม้ประชาชนที่เป็นพลเรือนของประเทศ ก จะให้การสนับสนุนการฆ่าสงครามต่อต้านประเทศ ข ... โดยเป้าหมายของการฆ่าเหตุผลสนับสนุนการฆ่าเพื่อป้องกันตนเองแล้ว ประชาชนที่เป็นพลเรือนจะได้รับการยกเว้นเพราะเป็น "ผู้บริสุทธิ์" การฆ่าผู้ไม่สนับสนุนการรบโดยจงใจนั้นเป็นการฆ่าที่เกินขอบเขตของการป้องกันตนเอง เป็นการฆ่าที่ไม่สามารถหาเหตุผลสนับสนุนได้ตามทัศนะของการป้องกันตนเอง... ความแตกต่างระหว่างผู้สนับสนุนการรบและผู้ไม่สนับสนุนการรบเกิดจากหลักการป้องกันตนเอง พันธะของเราที่ไม่ฆ่าผู้ไม่สนับสนุนการรบเกิดจากพันธะของเราที่จะไม่ฆ่าโดยปราศจากเหตุผลสนับสนุนและหลักการป้องกันตนเองสนับสนุนการฆ่าผู้สนับสนุนการรบเท่านั้น (20: 94)

ดังนั้น ไม่ว่าการกระทำโดยเจตนาของเราจะก่อให้เกิดผลดีมากกว่าผลชั่วตามหลักการของประโยชน์นิยมและ ไม่ว่าการกระทำของเราจะก่อให้เกิดผลชั่วโดยไม่มีเจตนาความหลักทวิผลอันจะส่งผลเสียหายต่อบุคคลอื่น ซึ่งเราไม่มีสิทธิที่จะกระทำโดยเฉพาะผู้บริสุทธิ์แล้ว เป็นสิ่งที่ไม่อาจยอมให้กระทำได้โดยเด็ดขาด เพราะผลที่เกิดขึ้นต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลชั่ว ก็คือผลที่เกิดจากการกระทำของเราอยู่ที่ ข้อจำกัดทางศีลธรรมของการกระทำดังกล่าว จึงต้องการที่จะคุ้มครองผู้บริสุทธิ์ในฐานะของมนุษย์คนหนึ่งที่มีสิทธิในชีวิตที่จะไม่ถูกสังหารในยามสงคราม

5.3. อาวุธนิวเคลียร์

การใช้อาวุธสงครามที่มีอำนาจร้ายแรงอย่างเช่น อาวุธนิวเคลียร์ได้กลายมาเป็นปัญหาถกเถียงกันอย่างกว้างขวางในโลกปัจจุบัน การโต้แย้งเกี่ยวกับปัญหาทางศีลธรรมของอาวุธนิวเคลียร์ได้มุ่งความสนใจที่ประเด็นสำคัญสองประการ คือ ประการแรก การใช้อาวุธนิวเคลียร์ในระหว่างการทำสงคราม และประการที่สอง การสะสมอาวุธนิวเคลียร์เพื่อจุดประสงค์ของการป้องปราม (deterrence) มิให้อีกฝ่ายหนึ่งใช้อาวุธนิวเคลียร์โจมตี

5.3.1 ปัญหาทางศีลธรรมของ "การใช้" อาวุธนิวเคลียร์

การนำเอาอาวุธนิวเคลียร์มาใช้ในสงครามและก่อให้เกิดปัญหาถกเถียงกัน เนื่องจากลักษณะของความรุนแรงและการทำลายล้างของอาวุธนิวเคลียร์มีขอบเขตของการทำลายเป็นอาณาบริเวณกว้างขวางเกินกว่าเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของพลเรือนผู้บริสุทธิ์ กระนั้นก็ตามการโต้แย้งเกี่ยวกับการใช้อาวุธนิวเคลียร์ก็ยังมีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย

ทัศนะของฝ่ายที่ยอมรับการใช้อาวุธนิวเคลียร์ในสงครามมักจะมีทัศนะตนเองเดียวกันกับฝ่ายที่ยอมรับว่าการสังหารพลเรือนผู้บริสุทธิ์ในสงคราม เป็นสิ่งที่สามารถยอมรับได้ในทางศีลธรรมและก็มีมักจะด้วยข้ออ้างที่ว่า ถ้าการใช้อาวุธนิวเคลียร์เป็นการใช้อย่างมีขอบเขตจำกัดที่ใกล้ชิดส่วนกันระหว่างเป้าหมายของการโจมตีกับขนาดความรุนแรงที่พอเหมาะของอาวุธนิวเคลียร์ที่จะสามารถทำลายเป้าหมายตามขอบเขตที่กำหนด และถ้าพลเรือนผู้บริสุทธิ์จะต้องเสียชีวิตลงจากการใช้อาวุธนิวเคลียร์แล้ว ก็ให้ถือว่าเป็นผลข้างเคียงที่ไม่ได้เกิดจากเจตนาโดยตรง นอกจากนี้ถ้าผลชั่วที่เกิดขึ้นใกล้ชิดส่วนกันกับผลดีที่จะได้รับอันเนื่องมาจากการใช้อาวุธนิวเคลียร์แล้ว ก็ให้ถือว่าการใช้อาวุธนิวเคลียร์ในสงครามมิใช่เป็นสิ่งผิดศีลธรรมแต่อย่างใด จอห์น คอนเนอรี (John Connery) เป็นผู้หนึ่งที่ช่วยให้เหตุผลสนับสนุนการใช้ระเบิดนิวเคลียร์เอาไว้ว่า

การทิ้งระเบิดนิวเคลียร์สามารถอ้างเหตุผลสนับสนุนทางศีลธรรมได้ถึงแม้ว่าจะสร้างความสูญเสียให้กับประชาชนพลเรือนส่วนใหญ่ก็ตาม

นั่นจะเป็นการทักท้วงเอาว่าสิ่งที่คิดที่จะบรรลุถึงได้นั้น อย่างน้อยที่สุดก็เท่าเทียมกับความเสียหายที่คาดว่าจะมี... และนักศีลธรรมตระหนักดีเสมอว่าความสูญเสียของชีวิตพลเรือนโดยอ้อมนั้นสามารถยอมได้ ถ้ามีโอกาสที่จะสร้างความสูญเสียที่พอฝ่ายป้องกันได้เท่ากัน... แต่ในฐานะที่เป็นการอ้างเหตุผลสนับสนุน การสูญเสียชีวิตของพลเรือนของฝ่ายที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และมีความสมเหตุสมผลโดยสัดส่วนที่พอฝ่ายป้องกัน ดังนั้น ถ้าการทิ้งระเบิดขนาดพอที่ไปยังที่ตั้งยานอวกาศธรรมดาเฉพาะแห่งในดินแดนของฝ่ายศัตรูก็สามารถบรรลุผลได้เหมือนกัน ก็กับการที่จะทิ้งระเบิดของพลเรือนน้อยกว่าการทิ้งระเบิดนิวเคลียร์ทั่วทั้งอาณาบริเวณยานอวกาศธรรมดาแล้วละก็ การกระทำอย่างหลังไม่อาจอ้างเหตุผลสนับสนุนได้ แต่ถ้ายกการทิ้งระเบิดขนาดพอที่จะสร้างความสูญเสียที่พอฝ่ายป้องกันเท่ากันกับการสูญเสียของพลเรือนของฝ่ายศัตรูจากการทิ้งระเบิดนิวเคลียร์แล้วละก็ การกระทำอย่างหลังสามารถชี้แจงได้อย่างถูกต้อง (21: 177)

กระนั้นก็ตาม การใช้อาวุธนิวเคลียร์ตามข้ออ้างดังกล่าวก็ยังมีผู้ไม่เห็นด้วยอย่างเช่น มานูเอล เวลาสเควซ (Manuel Velasquez) โค้ชอ้างเหตุผลโต้แย้งการใช้อาวุธนิวเคลียร์ไว้ว่า

อาวุธนิวเคลียร์ก็เหมือนอาวุธอื่น ๆ จะมีศีลธรรมได้ก็ต่อเมื่อเป็นการใช้ในวิถีทางที่ค้ำนึ่งถึงกฎประเพณี (traditional rules) ที่เกี่ยวกับวิธีการที่ยุติธรรมและอนุรักษนิยมของการทำสงคราม, ประการแรกสุดของบรรดากฎที่วางไว้ก็คือ การแยกความแตกต่างระหว่างการทำลายสนับสนุนการรบ (combatant) และการตีอาในสงครามใด ๆ หรือแม้แต่สงครามป้องกันตนเองก็ตามจะสามารถยอมรับได้ในทางศีลธรรมที่ฆ่าสนับสนุนการรบ แต่ไม่สามารถยอมรับได้ในทางศีลธรรมที่ฆ่าไม่สนับสนุนการรบ อาวุธนิวเคลียร์จะสามารถถูกใช้ตามวิถีทางที่ค้ำนึ่งถึงความแตกต่างแบบประเพณีที่วางไว้หรือไม่ (21: 186)

อาจเป็นไปได้สำหรับการใช้อาวุธนิวเคลียร์โจมตีเรือรบของฝ่ายตรงข้ามกลางมหาสมุทร ซึ่งในสถานที่เช่นนั้นอาจจะปราศจากซึ่งผู้ไม่สนับสนุนการรบ แต่ตัวอย่างที่ยกมานี้ทางไกลจากความเป็นจริงของนโยบายทางทหารในปัจจุบัน เป้า

หมายของการโจมตีทางการทหารมิใช่แค่เพียงที่ทิ้งทางทหารเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงสถานที่พักอาศัย ย่านธุรกิจของพลเรือนและทรัพย์สินอื่น ๆ ซึ่งเป็นการทำลายขวัญของฝ่ายตรงข้ามและการโจมตีฝ่ายตรงข้ามถ้าไม่ใช้อาวุธนิวเคลียร์อย่างเต็มพิกัดแล้ว ก็ไม่อาจทำลายฝ่ายตรงข้ามได้อย่างราบคาบซึ่งอาจถูกโคกกลับได้เช่นกัน นอกจากนี้การโจมตีก็มีได้มุ่งแค่แค่เพียงผู้นำทางทหารหรือผู้นำทางการเมืองในฐานะเป็นผู้เริ่มสงครามเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงพลเรือนที่จะคงได้รับผลกระทบจากการใช้อาวุธนิวเคลียร์อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ จึงเป็นที่แจ้งชัดว่าวิธีการสำคัญซึ่งเรามุ่งหมายใช้อาวุธนิวเคลียร์ทุกชนิดได้ละเมิดหลักศีลธรรมแบบประเพณีที่ว่าในสงครามนั้นสามารถยอมให้โจมตีผู้สนับสนุนการรบได้แต่ไม่อาจยอมให้โจมตีผู้ไม่สนับสนุนการรบ

ดังนั้น เราจึงเห็นได้ว่าทำไมจึงไม่มีกฎประเพณีของสงครามอยู่ สมมติว่าเป็นการผิดศีลธรรมที่ฆ่าผู้ไม่สนับสนุนการรบโดยไม่มี การแบ่งแยกและคงที่ เราได้ทราบแล้วว่าวิธีการสำคัญซึ่งเราคิดที่จะใช้อาวุธนิวเคลียร์จะก่อให้เกิดผลอย่างไม่อาจเลี่ยงได้ใน การสังหารหมู่พลเรือนผู้ไม่สนับสนุนการรบ การใช้อาวุธดังกล่าวจึงเป็นการผิดศีลธรรม... ที่ผิดศีลธรรมก็เพราะการใช้อาวุธชนิดนี้เรากำลังฆ่าคนที่เราไม่มีสิทธิที่จะฆ่า ผู้ไม่เกี่ยวข้องในการทำร้ายเราเขาคือผู้บริสุทธิ์ (21: 191-192)

นอกจากนี้ผลของการระเบิดของอาวุธนิวเคลียร์ยังส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติของมนุษย์โดยรวม ไม่ว่าจะเป็นสารกัมมันตภาพรังสีที่แผ่ขยายปกคลุมบรรยากาศของโลกเป็นเวลานานอันส่งผลไปถึงคนรุ่นหลัง ๆ ความพิการ ความอศอยากและโรคระบาด ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ และหากคู่อริทั้งสองฝ่ายต่างใช้อาวุธนิวเคลียร์โต้ตอบซึ่งกันและกันจริงแล้ว นั่นก็เท่ากับว่าเป็นการนำไปสู่สงครามแบบเบ็ดเสร็จ (total war) กล่าวคือจะไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ชนะสงคราม นอกจากจะทำลายทุกสิ่งทุกอย่างลงอย่างสิ้นเชิงแล้ว ยังหมายถึงการฆ่าตัวเองด้วย

5.3.2 ปัญหาทางศีลธรรมของ "การป้องกันปรมาณู" ด้วยอาวุธนิวเคลียร์

เราไม่มีหลักประกันอะไรเลยสำหรับข้ออ้างของฝ่ายที่สนับสนุนการใช้

อาวุธนิวเคลียร์ในสงครามที่ว่า พลเรือนผู้บริสุทธิ์จะรอดพ้นจากการถูกสังหาร ไม่ว่าจะการถูกสังหารนั้นจะมีเจตนาหรือไม่มีเจตนาก็ตาม และเราก็ไม่มีหลักประกันว่าความรุนแรงของการทำลายล้างอย่างเช่นอาวุธนิวเคลียร์นั้นจะสามารถแก้ไขโดยจำกัดขอบเขตเฉพาะเป้าหมายทางยุทธศาสตร์เท่านั้น กระนั้นก็ก็ตามแม้ว่าเราจะไม่มีเหตุผลที่พอเพียงให้ยอมรับได้ว่า การใช้อาวุธนิวเคลียร์เป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่การปฏิเสธการใช้อาวุธนิวเคลียร์ร่วมไปถึงการปฏิเสธการสะสมอาวุธนิวเคลียร์เอาไว้เพื่อการป้องปรามด้วยหรือไม่

ฝ่ายที่สนับสนุนการใช้อาวุธนิวเคลียร์ว่าเป็นสิ่งที่สามารถยอมรับได้ก็ย่อมจะต้องยอมรับว่าการสะสมอาวุธนิวเคลียร์เอาไว้เพื่อการป้องปรามเป็นสิ่งที่ยอมรับได้เช่นกัน ทั้งนี้ก็เพราะการป้องปรามนั้นเป็นเพียงการขู่ว่าจะใช้หากถูกโจมตีก่อน ในเมื่อการใช้ไม่เป็นการผิดศีลธรรมการขู่ว่าจะใช้ก็ย่อมไม่เป็นการผิดศีลธรรมด้วย แต่กรณีของทัศนะที่ว่า ถ้ามีค้ำสำหรับการกระทำอย่างหนึ่ง ก็ย่อมผิดสำหรับการมีเจตนาที่จะกระทำสิ่งนั้น ฝ่ายที่ยอมรับการสะสมอาวุธนิวเคลียร์เพื่อการป้องปรามแย้งว่า เจตนาไม่เหมือนกับกระทำ เจตนาไม่จำเป็นต้องมีการกระทำเสมอไปเป็นการถูกต้องที่ว่า การขู่ว่าจะใช้อาวุธนิวเคลียร์มันบังถึงเจตนาที่จะใช้มันจริง ๆ การป้องปรามด้วยอาวุธนิวเคลียร์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการขู่ การมีอาวุธนิวเคลียร์ก็เพื่อป้องปรามประเทศอื่นโจมตี มิใช่มีเจตนาที่จะใช้มัน ดังนั้นฝ่ายนี้จึงเห็นว่า แม้ว่าการใช้อาวุธนิวเคลียร์จะเป็นการกระทำที่ไม่อาจยอมรับได้ในการทำสงครามก็ตาม แต่การสะสมอาวุธนิวเคลียร์ไว้เพื่อการป้องปรามเป็นสิ่งที่สามารถยอมรับได้

นอกจากนี้ตามทฤษฎีความสมดุลแห่งอำนาจ (balance of power) โดยเฉพาะความสมดุลย์ค้ำอำนาจทางยุทธศาสตร์มีความเชื่อว่า หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอาวุธนิวเคลียร์ไว้ในครอบครอง จะช่วยป้องปรามมิให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการใด ๆ กับฝ่ายของตนหรือพันธมิตรของตน อันอาจนำไปสู่การทำสงครามโดยใช้อาวุธร้ายแรงดังกล่าวได้ ด้วยความเชื่อนี้ทำให้ทั้งฝ่ายต่างที่จะพยายามหุ้มนั้เพทรวัยการต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อพัฒนาและสะสมอาวุธนิวเคลียร์

ทั้งนี้เพื่อรักษาขีดความสามารถทางยุทธศาสตร์ของตนเองเอาไว้ให้ตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบอีกฝ่ายหนึ่ง แม้จะเป็นที่ประจักษ์ชัดโดยทั่วไปในปัจจุบันแล้วว่าจำนวนอาวุธร้ายแรงที่แต่ละฝ่ายมีอยู่นั้นมากมายและร้ายแรงพอที่จะทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่กล้าตัดสินใจเป็นผู้เริ่มใช้ก่อน เพราะเท่ากับว่าเป็นการตัดสินใจฆ่าตัวเองด้วย จึงเป็นมาตรการในการช่วยรักษาสันติภาพของโลกอีกทางหนึ่ง

ถึงแม้ว่าการสะสมอาวุธนิวเคลียร์จะด้วยข้ออ้างเพื่อการป้องปรามอีกฝ่ายหนึ่งมากกว่าการมีเจตนาจะใช้จริง ๆ แต่ก็มิใช่ข้อโต้แย้งที่ไม่เห็นด้วยกับการสะสมอาวุธนิวเคลียร์ทั้งกล่าวที่ควรแก่การพิจารณาอีกคือ

ประการแรก การสะสมอาวุธนิวเคลียร์ของสูญเสียค่าใช้จ่ายและความสิ้นเปลืองทรัพยากรต่าง ๆ ในการผลิตและพัฒนาอาวุธ ตลอดจนการจัดระบบการควบคุมและการบำรุงรักษาเป็นจำนวนมากมาย ซึ่งผลของการกระทำดังกล่าวมิได้เกิดประโยชน์อย่างใหญ่หลวงต่อมนุษยชาติโดยส่วนรวมแต่อย่างใด ในขณะที่ประชากรในหลาย ๆ ส่วนของโลกยังคงขาดแคลนและต้องการความช่วยเหลือสำหรับการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน ในทำนองเดียวกันหากเกิดการใช้อาวุธนิวเคลียร์ขึ้นจริงผลที่จะได้รับก็คือหายนะของมนุษยชาติโดยส่วนรวม

ประการที่สอง ความเป็นไปของอาวุธทำลายล้างยังคงมีอยู่ โอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุย่อมเป็นไปได้ ทั้งนี้เพราะอาวุธสมัยใหม่นั้นมีความสลับซับซ้อนในตัวเอง ทั้งระบบควบคุมการทำงานของอาวุธดังกล่าว และระบบรักษาความปลอดภัยทางอากาศ ซึ่งระบบต่าง ๆ เหล่านี้อาจเกิดความผิดพลาดทางเทคนิคหรือระบบกลไกภายในได้ ซึ่งความผิดพลาดยังรวมไปถึงความผิดพลาดในตัวบุคคลที่ควบคุมระบบกลไกต่าง ๆ และความผิดพลาดอันเนื่องมาจากการตัดสินใจของผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในระดับนโยบายของประเทศด้วย ซึ่งอาจนำไปสู่ "สงครามโดยอุบัติเหตุ" (accidental war) แม้ว่าข้อโต้แย้งดังกล่าวมีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อยมาก แต่ความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นยังคงมีอยู่เพราะเท่าที่อาวุธทำลายล้างยังคงมีอยู่

ประการที่สาม การใช้โดยจงใจ จริ่งอยู่แม้ว่าการทำสงครามโดยใช้ อาวุธนิวเคลียร์เข้าโจมตีกันโดยตรงเกินไปก็ยาก ทั้งนี้เพราะต่างฝ่ายต่างตระหนัก ถึงความหายนะที่จะเกิดขึ้นกับฝ่ายตนด้วย แต่ทราบโคที่อาวุธนิวเคลียร์ยังคงมีอยู่ใน ครอบครองของแต่ละฝ่าย การตัดสินใจโดยผู้นำของแต่ละฝ่ายที่จะใช้ก็มีความเป็น ไปได้เช่นกัน ทั้งนี้ก็เพราะความซัดแย้งและการเผชิญหน้ากันด้วยปัญหาต่าง ๆ มาก มายที่มีอาจใช้วิธีการเจรจาอย่างได้ผล อาจนำไปสู่การตัดสินใจใช้อาวุธนิวเคลียร์ได้ ในที่สุด

ประการที่สี่ การสร้างศูนย์กลางอำนาจทางพุทธศาสตร์ก็เพื่อที่จะป้องปราม การกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งในท่านอง "ซู" ซึ่งก็หมายความว่าหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นผู้เริ่มใช้อาวุธนิวเคลียร์ก่อน อีกฝ่ายหนึ่งก็พร้อมเสมอที่จะกระทำการ "โต้ตอบ" ด้วยวิธีการอย่างเดียวกันทันที การสังหารผู้บริสุทธิ์เป็นสิ่งต้องห้ามโดยเค็ชชาตและมิก คีลธรรมอยู่แล้ว และผมคิดว่าประเทศหนึ่งใช้อาวุธนิวเคลียร์โจมตีก่อนในขณะที่เดียวกัน อีกประเทศหนึ่งโต้ทำการโต้ตอบด้วยอาวุธนิวเคลียร์เช่นกัน จะต้องถือว่าเป็นการ กระทำที่ผิดศีลธรรมทั้งสองฝ่าย เพราะทั้งฝ่ายโจมตีและฝ่ายโต้ตอบต่างใช้อาวุธ นิวเคลียร์นั้นก็หมายความว่าชีวิตของผู้บริสุทธิ์จำนวนมากจะต้องถูกสังหารด้วยการ ใช้อาวุธนิวเคลียร์ดังกล่าว แม้ว่าจะไม่มีเจตนาที่จะสังหารผู้บริสุทธิ์โดยตรงก็ตาม

ดูเหมือนว่าปัญหาทางศีลธรรมของการป้องปรามก็คือ ปัญหาที่ว่าเราจะ สามารถหาข้ออ้างสนับสนุนการฆ่าจะกระทำบางสิ่งบางอย่างซึ่งผิดศีลธรรมได้หรือไม่ ถ้าเจตนาที่อยู่เบื้องหลังการชู้นั้นก็คือการป้องกันบางสิ่งบางอย่างซึ่งผิดศีลธรรมมิให้ เกิดขึ้น ลองเปรียบเทียบกรณีดังต่อไปนี้ การฆ่าจะฆ่า นาย ก โดยมีเจตนาเพื่อ ป้องกันมิให้นาย ก กระทำการฆาตกรรม และแม้ว่าจะมีเจตนาที่จะฆ่า นาย ก จริง ๆ หากนาย ก กระทำฆาตกรรมก็ไม่ถือว่าเป็นการผิดศีลธรรม เพราะโดยเหตุผลทาง กฎหมายหากนาย ก กระทำฆาตกรรม นาย ก จะถูกตัดสินว่าเป็นฆาตกรและจะ ต้องได้รับโทษถึงประหารชีวิต

แต่ข้ออ้างสนับสนุนในกรณีข้างต้นใช้ไม่ได้กับกรณีของการป้องปรามด้วย อาวุธนิวเคลียร์ เพราะการฆ่าฆาตกรด้วยการสังหารชีวิตเพื่อป้องกันมิให้เขากระทำ

การฆาตกรรมและได้ประหาร เขาหากเขากระทำการฆาตกรรมจริง ๆ นั้น เจตนาของการชู้และการประหารไต่มนั่งไปที่ตัวของฆาตกรโดยตรง แต่กรณีของการบ้องปรามด้วยอาวุธนิวเคลียร์มีไต่มนั่งดูว่าจะใช้อาวุธนิวเคลียร์โจมตีผู้ที่โจมตีก่อนแล้วไปถึง "คนอื่น ๆ" ด้วย และถ้าการชู้กลายเป็นการใช้อาวุธนิวเคลียร์จริง ๆ แล้ว ผู้ที่จะถูกสังหารมิใช่แค่เฉพาะผู้ที่ใช้อาวุธดังกล่าวก่อนเท่านั้น แต่จะรวมไปถึง "คนอื่น ๆ" จะต้องถูกสังหารด้วย ทั้ง ๆ ที่คนเหล่านั้นอาจไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับใด ๆ เลย กล่าวคือ มิใช่เฉพาะผู้นำหรือรัฐบาลตลอดจนผู้มีส่วนกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของทั้งสองฝ่ายเท่านั้น แต่รวมไปถึงชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนโดยส่วนรวมทั้งของตุ๊กตารัฐและประเทศที่เป็นกลาง ดังนั้น ในกรณีของการบ้องปรามด้วยอาวุธนิวเคลียร์ การชู้จึงเป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรมอย่างแท้จริง ส่วนการใช้จริง ๆ นั้นมันผิดในตัวเองอย่างชัดเจนอยู่แล้ว

ปัญหาทางศีลธรรมที่เกี่ยวข้องกับอาวุธนิวเคลียร์ทั้งในส่วนของการใช้และการสะสมเพื่อการบ้องปรามอาจกล่าวได้ว่าอาวุธนิวเคลียร์ในฐานะที่เป็นวิธีการที่ถูกนำมาใช้ในการทำสงครามนั้น โดยตัวของมันเองแล้วไม่อาจยอมรับได้ในทางศีลธรรม ไม่ว่าจะมิใช่เพื่อการใช้หรือเพื่อการบ้องปรามก็ตาม

ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับวิธีการในการทำสงครามไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับเรื่องของอาวุธที่ใช้หรือเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ สำหรับการโจมตีทางทหารก็ตามจะเกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญที่เป็นปัญหาโต้แย้งในทางจริยธรรมของวิธีการในการทำสงครามก็คือการโต้แย้งเกี่ยวกับประเด็นที่ว่าบุคคลบางประเภทที่ควรถูกสังหาร ไล่และมีบุคคลบางประเภทสมควรได้รับการยกเว้น ประเภทของบุคคลที่แตกต่างกันในยามสงครามดังกล่าวประกอบด้วยการที่พร้อมรบและพลเรือนบางประเภทที่มีส่วนพัวพันกับการปฏิบัติการทางทหารอันเป็นการสนับสนุนการรบโดยตรง อย่างเช่นบุคคลที่ทำหน้าที่ในการผลิตและลำเลียงอาวุธยุทโธปกรณ์ ข้างเทคนิคเป็นต้น ซึ่งถือว่าบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ผิดในยามสงครามไม่ว่าจะเป็นฝ่ายที่ทำสงครามยุติธรรมหรือไม่ก็ตาม ส่วนบุคคลอีกประเภทหนึ่งคือ ทหารที่บาดเจ็บตกเป็นเชลยหรือปราศจากอาวุธ พลเรือนที่ทำหน้าที่ด้านการผลิตปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีพซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการรบ

โดยตรง เช่น คนงานผลิตอาหาร บุคลากรทางการแพทย์ เป็นต้น ตลอดจนประชาชนพลเรือนโดยทั่วไปของฝ่ายตรงข้ามไม่ว่าการทำสงครามของฝ่ายตรงข้ามจะมีเป้าหมายที่ยุติธรรมหรือไม่ก็ตาม ซึ่งถือว่าบุคคลเหล่านี้เป็นผู้บริสุทธิ์ในยามสงคราม

ทัศนะของฝ่ายที่โต้แย้งกันต่อประเด็นปัญหาที่ว่าบุคคลประเภทใดที่ควรยอมให้ถูกสังหารได้ และบุคคลประเภทใดที่ควรได้รับการยกเว้นก็คือ ทัศนะของฝ่ายประโยชน์นิยมและความเห็นของฝ่ายสัมบูรณ์นิยม

ความเห็นที่สอดคล้องกันของทั้งสองฝ่ายก็คือ ทั้งสองฝ่ายยอมรับว่าการสังหารบุคคลประเภทที่ถือได้ว่าเป็นผู้ผิดในยามสงครามเป็นการกระทำที่ควรยอมรับได้ในสถานการณ์ของสงคราม แต่ความเห็นที่ทั้งสองฝ่ายมีความขัดแย้งกันก็คือ ความเห็นในประเด็นเรื่องการสังหารพลเรือนผู้บริสุทธิ์ในยามสงคราม

ฝ่ายประโยชน์นิยมเห็นว่าการสังหารพลเรือนผู้บริสุทธิ์ในยามสงครามอาจยอมรับได้ หากคำนึงถึงผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าว ซึ่งหากการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดผลดีที่มากพอ และเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายโดยรวมแล้ว การสูญเสียชีวิตของพลเรือนผู้บริสุทธิ์สามารถยอมรับได้ซึ่งถือว่าเป็นการทำสงครามอย่างยุติธรรม

ส่วนฝ่ายสัมบูรณ์นิยมมีความเห็นตรงกันข้ามกล่าวคือ การสังหารพลเรือนผู้บริสุทธิ์ในยามสงครามไม่ควรยอมรับโดยเด็ดขาดไม่ว่าผลที่เกิดจากการกระทำดังกล่าวจะดีสักเพียงใดหรือไม่ว่าจะคว่ำเหตุผลใด ๆ ก็ตาม ซึ่งถือว่าเป็นการทำสงครามอย่างอยุติธรรม

โดยที่ทัศนะส่วนตัวต่อประเด็นปัญหานี้ขัดแย้ง อันเนื่องมาจากทัศนะที่แตกต่างกันของทั้งสองฝ่ายเกี่ยวกับการสังหารพลเรือนผู้บริสุทธิ์ในยามสงครามแล้ว เห็นว่าในสถานการณ์ที่เป็นจริงของการทำสงครามโดยเฉพาะในสมัยปัจจุบัน การแยกพลเรือนผู้บริสุทธิ์ออกจากผู้ผิด เพื่อที่พลเรือนผู้บริสุทธิ์จะไ้รอดพ้นจากการถูกสังหารในยามสงครามคงจะเป็นสิ่งที่กระทำได้ยากยิ่ง แม้ว่าเราจะสามารถแยกได้อย่างชัดเจน

ในระคับหนึ่งว่าใครบ้างเป็นผู้บริสุทธิ และใครบ้างเป็นผู้ผิด แต่กระนั้นก็ตามการอาศัยอยู่ร่วมกันของประชาชนที่กระจัดกระจายอยู่โดยทั่วไป ทั้งสถานที่ตั้งทางการทหารของแต่ละฝ่ายก็ไม่อาจแยกออกได้อย่างเด็ดขาดจากสถานที่ตั้งอันเป็นที่พักอาศัยของพลเรือน และสมรรถมิของการสู้รบก็ไม่อาจกำหนดได้อย่างแน่นอนตายตัวได้โดยเฉพาะสมรรถมิรบบนภาคพื้นดิน นอกจากนั้นความจำเป็นที่จะต้องทำสงครามด้วยเหตุผลที่ยอมรับได้ว่าสงครามยุติธรรมสามารถกระทำได้

ด้วยเหตุผลต่าง ๆ เหล่านี้เองดูเหมือนว่าบางครั้งการยอมให้พลเรือนผู้บริสุทธิ์ถูกสังหารไต่บ้าง คงเป็นสิ่งจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แต่กระนั้นก็ตามการกระทำใด ๆ ในยามสงครามที่แต่ละฝ่ายมีส่วนเกี่ยวข้องในการสู้รบก็ควรสังวรให้จงหนักว่า การสังหารพลเรือนผู้บริสุทธิ์เป็นการกระทำที่ควรหลีกเลี่ยงให้มากที่สุด โดยเฉพาะให้คำนึงถึงอาวุธสงครามที่ใช้อันจะส่งผลเสียหายในทางทำลายชีวิตและทรัพย์สินของพลเรือนผู้บริสุทธิ์อย่างมากมาย เช่น กรณีของการใช้อาวุธนิวเคลียร์ เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย